

NetwerkWijzer

Trainingshandleiding

Iedereen groeit met

jINC.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Achtergrondinformatie	4
Over JINC	4
JINC en NN	4
Over NetwerkWijzer	5
Doelgroep	5
Algemeen programma	6
Rol van de trainers	6
Rol van de vaste trainer en wisseltrainer	6
Didactische tips voor de trainer	7
Programma training netwerkvaardigheden	7
Onderdeel 1: introductie	8
Uitleg over het doel van de training	8
Kennismakingsspel	8
Onderdeel 2: de ijsberg	9
Kort eigen voorbeeld over 'contact	9
Gokken bij de trainer	9
Uitleg de ijsberg	9
Onderdeel 3: "de Hand"	10
Uitleg "de Hand"	10
"De Hand" voordoen	10
Jongeren voorbereiden (in 2 groepen)	11
Jongeren doen de hand (in 2 groepen)	11
Onderdeel 4: voorbereiding gesprek	11
Houding, toon en inhoud	11
Gesprek voordoen	12
Casus kiezen	12
Onderdeel 5: oefengesprekken	13
Telefoongesprekken	13
Vaste trainer: jongeren begeleiden	13
Wisseltrainer: bellen en feedback	14
Afsluiting	14

Inleiding

Wat leuk dat je meedoet aan *NetwerkWijzer*! In deze handleiding lees je over het programma en jouw rol hierin.

Binnen het programma *NetwerkWijzer* werken we met jongeren aan het thema 'nieuwe contacten leggen'. Contact maken is een essentiële vaardigheid en tegelijkertijd soms een best uitdagende. De sociale regels en gedragsnormen van volwassenen kunnen verschillen met de taal van jongeren. Waardoor er enige miscommunicatie kan ontstaan. Bijvoorbeeld een jongere die uit beleefdheid het gesprek niet aangaat met volwassene.

Met deze training willen we jongeren laten oefenen met het contact maken met volwassenen uit het 'werkende leven'. Succeservaringen kunnen de drempel om met mensen in gesprek te gaan verkleinen en de kans op een leuke stageplek of werk vergroten.

Hoe vaardig jongeren hierin zijn zal per groep verschillen. Ook zul je soms verrast zijn over hoe makkelijk jongeren face-to-face contact maken en hoe spannend ze een telefoongesprek kunnen vinden.

De jongeren zullen leren over contact maken en dat zal ongetwijfeld ook voor jou gelden. De uitnodiging is dan ook: geef jezelf de ruimte om op te merken wat jij leert over communicatie en over jezelf in het begeleiden van deze groep. Wanneer je aan het werk bent met de jongeren werkt het ook als een spiegel op je eigen gedrag: soms confronterend, soms lachwekkend en altijd interessant!

Veel plezier!

We kijken ernaar uit om samen met jou met deze jongeren te werken!

Achtergrondinformatie

Over JINC

JINC gelooft dat ieder kind talent heeft. Ook de meer dan 240.000 Nederlandse kinderen die opgroeien in een omgeving met een sociaaleconomische achterstand. Daarom strijden we voor een maatschappij waarin je achtergrond niet bepalend is voor je toekomst. Een Nederland waarin ieder kind evenveel kansen krijgt.

Om dat te bereiken, worden kinderen van 8-16 jaar geholpen aan een betere start op de arbeidsmarkt. Het JINC-programma leert hun solliciteren, laat ze kennismaken met verschillende beroepen en leert hun professionele vaardigheden op weg naar werk.

JINC en NN

Samen met NN heeft JINC het programma *NetwerkWijzer* opgezet. Netwerken is een essentiële vaardigheid op weg naar een passende vervolgopleiding en de arbeidsmarkt. Jongeren die zijn opgegroeid in een omgeving met een sociaaleconomische achterstand hebben vaak een beperkt netwerk. Om die reden is het project *NetwerkWijzer* ontstaan. Jongeren zullen vaardigheden en kennis opdoen die nodig zijn om nieuwe contacten te leggen.

Over NetwerkWijzer

NetwerkWijzer is een JINC-programma dat focust op het verbreden van het sociaal-kapitaal van jongeren. Sociaal-kapitaal is het beschikbare netwerk van een individu.

Voor jongeren kan een ondersteunend netwerk bestaan uit een groep volwassenen die een jongere om zich heen heeft, van familie en vrienden tot kennissen via ouders, school of een bijbaan. De contactpersonen kunnen een jongere op weg helpen naar een stageplek of baan. Door het eigen netwerk te linken aan die van de jongere. 'Netwerken' is het contact maken met een volwassene die je niet kent.

Jongeren die opgroeien in een wijk met een sociaaleconomische achterstand hebben later minder kansen op de arbeidsmarkt. De werkloosheidsniveaus in de armere wijken zijn gemiddeld zo'n 2-3 keer hoger dan in de rest van het land. Juist jongeren uit wijken met een sociaaleconomische achterstand hebben vaak kleine netwerken. En dat netwerk bestaat vaak grotendeels uit mensen met een beperkte toegang tot de arbeidsmarkt.

Om betere kansen voor deze jongeren te realiseren is het van belang dat zij een netwerk buiten de eigen wijk en sociale omgeving ontwikkelen, een netwerk dat toegang geeft tot de wereld van stage en werk.

Door jongeren netwerkvaardigheden te leren, worden zij voorbereid op de arbeidsmarkt. Dit omvat het leren netwerken en hoe je de vaardigheden kunt toepassen tijdens netwerkevents. Door middel van een training in de ochtend en een netwerkevent in de middag zullen jongeren kennismaken met de wereld van netwerken.

Doelgroep

Aan het project *NetwerkWijzer* wordt deelgenomen door vmbo-leerlingen tussen de 14 en 16 jaar. De jongeren zijn opgegroeid in wijken met een sociaaleconomische achterstand. Zij hebben hierdoor vaak een klein sociaal netwerk en minder kansen op de arbeidsmarkt.

Algemeen programma

Rol van de trainers

Samen met je collega zal je een groep van 8 tot 12 jongeren trainen. Je maakt jongeren bewust van hun eigen gedrag en oefent praktisch met netwerkvaardigheden.

Inhoud van het programma:

- Training netwerkvaardigheden: jongeren klaarstomen voor het netwerkevent
- Netwerkevent: de geleerde netwerkvaardigheden worden geoefend

Rol van de vaste trainer en wisseltrainer

Je geeft de training altijd met zijn tweeën. Los van de gezamenlijke onderdelen zijn er twee mogelijke rollen die jullie onderling verdelen voor tijdens de oefengesprekken, namelijk de vaste trainer en de wisseltrainer. Hieronder volgt een beschrijving van beide rollen:

- Rol van de wisseltrainer: Je zal bij de oefengesprekken (indien mogelijk) wisselen van groep. Hierbij oefenen de jongeren hun netwerkvaardigheden dus met een onbekende trainer
- Rol van de vaste trainer: Tijdens de oefengesprekken binnen de training zal jij bij jouw eigen groep blijven. Jouw rol is om de jongeren tijdens de oefengesprekken te ondersteunen.

Didactische tips voor de trainer

Hieronder een paar tips die je wellicht kunnen helpen bij jouw rol in de training.

- Gebruik een positieve benadering. Het werkt averechts om te hameren op dingen die de jongeren in jouw ogen niet goed doen. Probeer de boodschap te verpakken in een grapje, dan krijg je meer voor elkaar. Ook kun jij het verschil maken door hen een flinke portie zelfvertrouwen mee te geven.
- Betrek de jongeren tijdens de training door vragen te stellen en de voorbeelden te laten aansluiten bij hun belevingswereld. Dit bevordert de actieve houding van de leerling.
- Houd vaart in de training. Vraag actief om feedback en houd de gesprekjes kort. Interactie is belangrijk. Spreek jongeren persoonlijk aan als u een algemene vraag hebt, dan krijg je meer respons.
- Praat in begrijpelijke taal. Gebruik geen vaktaal en moeilijke woorden (of leg ze goed uit). Dus niet: 'ik werk op de human resource department van...'.
- Luister. Wat vinden deze jongeren belangrijk? Laat jouw verhaal aansluiten op hun belevingswereld. Plaats de jongeren niet direct in een hokje.
- Maak gebruik van de situatie. Stel dat een student zijn petje op heeft en kauwgom zit te kauwen. Je kunt dit als aanknopingspunt gebruiken voor een discussie. Hoe gaan werkgevers hiermee om?
- Neem vervelend gedrag niet persoonlijk. Het blijven jongeren. Natuurlijk kan er een leerling tussen zitten die niet mee wil werken, maar de training is verplichte studiestof. In het uiterste geval kun je hem/haar de training uit sturen (als de docent dat nog niet heeft gedaan).
- Blijf jezelf. Ga geen rol spelen. Gebruik voorbeelden en anekdotes uit de praktijk. Heb je wel eens een blunder begaan? Durf persoonlijk te zijn, dat laat jongeren zien dat ook een professional fouten kan maken.

Programma training netwerkvaardigheden

Duur: 120 minuten

Onderdeel	Beschrijving	Aantal minuten
Introductie	Uitleg over het doel van de training	15 minuten
	Kennismakingsspel	
De ijsberg	Kort eigen voorbeeld	20 minuten
	Gokken bij de trainer	
	Uitleg de ijsberg	
De Hand	"De Hand" voordoen	20 minuten
	"De Hand" uitleggen	
	Leerlingen voorbereiden (in 2 groepen)	
	Leerlingen doen "De Hand" (in 2 groepen)	
Vorbereiding gesprek	Houding, toon en inhoud	15 minuten
	Gesprek voordoen	
	Richtlijnen	
	Kiezen casus	
Break		10 minuten
Oefengesprekken	Vaste trainer: leerlingen begeleiden	30 minuten
	Wisseltrainer: bellen en feedback	
Afsluiting	Vorbereiden netwerkevent	10 minuten

Introductie

Doel: de jongeren maken kennis met jullie en andersom

Duur: 15 min

Nodig: kennismakingsspel

Uitleg over het doel van de training

In deze training staat het ontwikkelen van netwerkvaardigheden centraal. Om contact met onbekende volwassenen te leggen, moet je over de juiste vaardigheden en kennis te beschikken. In deze training zullen er verschillende opdrachten uitgevoerd worden waarmee de leerling zichzelf beter leert kennen en ook hoe hij/zij zichzelf kan presenteren.

Stel jezelf voor door middel van je naam en eventueel een kort aspect uit jouw leven te benoemen. Leg kort uit wat het doel is van de training die de jongeren gaan volgen en neem vervolgens het programma met hen door. Het kan voorkomen dat veel jongeren in de groep nog weinig idee hebben wat er deze dag van hen verwacht wordt.

Het is belangrijk om vanaf het begin van de training duidelijk te zijn in de omgangsregels en wat je van hen verwacht, maar ook hen een gevoel van veiligheid te geven door te vertellen wat er komen gaat.

Als leidraad voor de training hebben we een slidedeck ontwikkeld met daarin de verschillende onderdelen en ondersteunend materiaal. Je kunt het slidedeck [hier](#) vinden.

Kennismakingsspel

Leg de verschillende kaarten, in het midden van de cirkel, kleur bij kleur op de grond. Benoem tijdens het neerleggen van de kaarten de categorieën van de behorende vragen.

Laat elke leerling kiezen uit welke categorie zij een vraag willen beantwoorden. Hierbij houdt je de waaier met de kaarten vóór de leerling en hij/zij zal vervolgens blind een kaart pakken.

Zorg dat iedereen een kaart heeft gekozen. De kaart wordt pas omgedraaid wanneer de leerling aan de beurt is, zodat hij/zij direct antwoordt kan geven op de vraag. Een van de trainers beantwoordt als voorbeeld de eerste vraag op de gekozen kaart. De andere trainer komt bij het gokken bij de ijsberg aanbod.

De ijsberg

Doel: jezelf en de ander beter leren kennen

Duur: 20 min

Nodig: filmpje 'de ijsberg'

Introductie: de ijsberg

Contact maken gaat vaak makkelijker als je iets meer over elkaar weet.

Om je netwerk te ontwikkelen is het communiceren over wie je bent en wat je leuk vindt dus belangrijk. Contact maken gaat vaak makkelijker als je jezelf een beetje laat zien.

Om inzicht te krijgen in contact maken behandelen we met de jongeren de ijsberg.

Het uitgangspunt is altijd: jij bepaalt wat je over jezelf deelt. De vraag is dan: welke informatie over de jezelf is passend in dit contact.

Vaak zie je dat jongeren of heel veel over zichzelf delen, of juist helemaal niets.

De ijsberg helpt om inzicht te krijgen en een keuze te hebben.

Kort eigen voorbeeld over 'contact'

Je kunt op verschillende manieren contact maken met mensen. Tijdens het maken van contact helpt het om te vertellen over jezelf. Dit zorgt voor begrip en betrokkenheid vanuit de omgeving.

Geef een illustratief voorbeeld van de waardevolle rol van het delen van interesses of deel iets over jouw ervaringen in het netwerken met anderen. Bijvoorbeeld over de kwaliteit van het contact of hoe je dat inzet op de werkvloer. Praat je wel eens met collega's over het weekend? Hoe leer jij iemand kennen?

Gokken bij de trainer

Voordat je iemand leert kennen, heb je toch al een beeld van de persoon. Door bijvoorbeeld de houding of kledingstijl. Dit beeld klopt niet altijd. Als opwarmer voor de theorie van de ijsberg is het nu tijd om te fantaseren.

Dit is een korte opdracht waarbij een van de trainers zelf het onderwerp is. De andere trainer zal de groep leiden. De trainer die het onderwerp is, staat voor de klas. De jongeren roepen vervolgens wat zij denken te weten over deze trainer. Dit is puur gokken, er is geen goed of fout antwoord.

Om de jongeren te activeren kan de trainer die het proces begeleidt de volgende vragen stellen:

- Wat denk jij over deze persoon?
- Woont hij/zij in de stad of in een dorp?
- Woont hij/zij alleen of samen?
- Heeft hij/zij kinderen? Zo ja, hoeveel?
- Is hij/zij muzikaal? Zo ja, welk instrument?
- ...

De betreffende trainer kan enkele reacties van de jongeren beantwoorden of aan de jongeren vragen op welke vraag zij antwoord willen hebben.

Uitleg de ijsberg (video)

Na het bekijken van de video kunnen de jongeren vragen stellen en kun jij nagaan of zij de ijsberg begrepen hebben.

Als trainer kun je specifiek 'de waterlijn' behandelen en de jongeren voorbeelden laten geven van wat onder de waterlijn en boven de waterlijn ligt. Zoals thuissituatie, werk en ervaringen.

De hand

Doel: praktisch oefenen met informatie waarmee je jezelf kunt voorstellen

Duur: 20 min

Nodig: werkblad "de Hand"

Introductie: "de Hand"

Je kunt jezelf op verschillende manieren voorstellen. Er kunnen meerdere onderwerpen aangekaart worden. Door middel van "de Hand" kan een leerling zich voorstellen door de vijf vragen te beantwoorden. Elke vinger heeft één specifieke vraag, waardoor je iemand beter leert kennen.

Uitleg "de Hand" ([video](#))

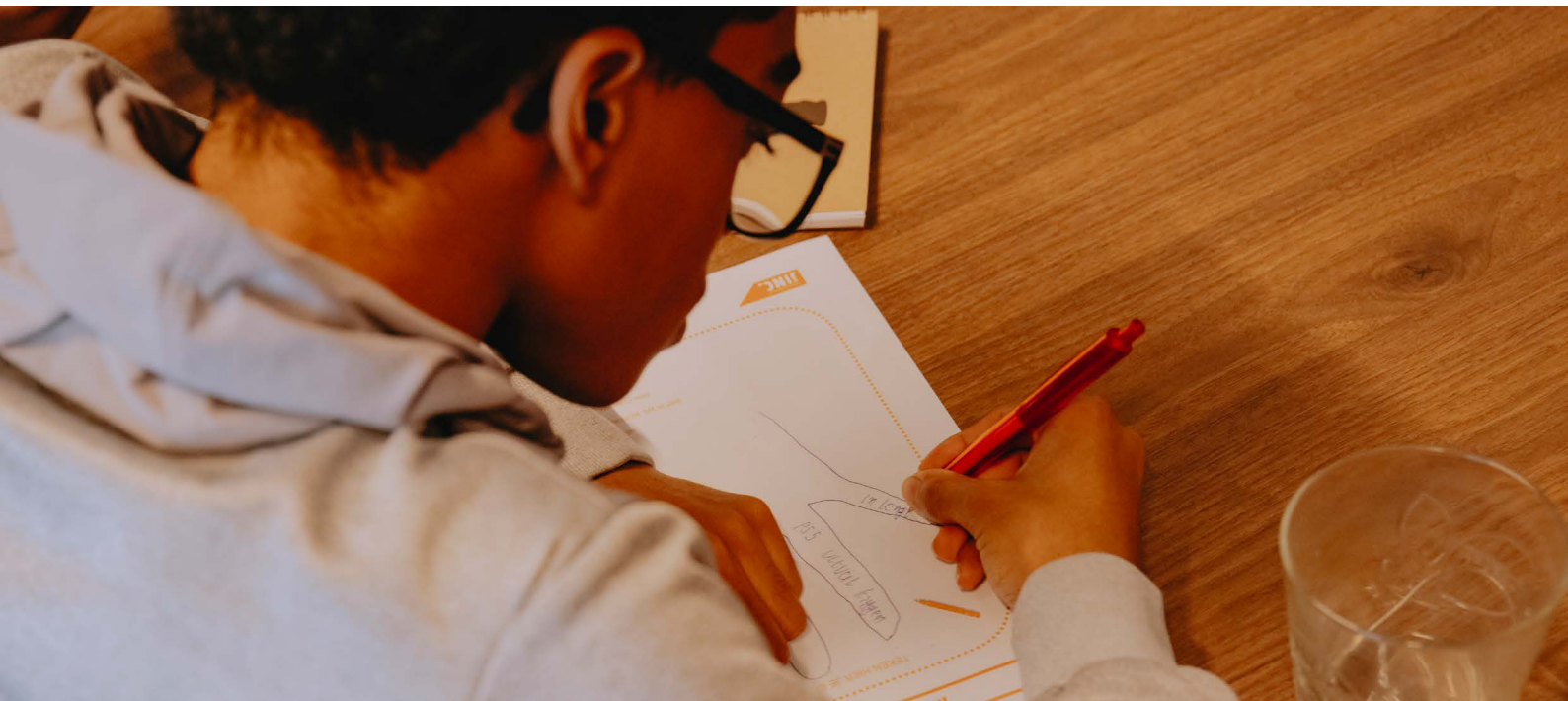
Bekijk samen met de jongeren de introductievideo over de hand. In deze video wordt op een duidelijke en korte manier uitgelegd hoe je jezelf kunt voorstellen aan de hand van vijf vingers.

- o Duim: Ik ben goed in...
- o Wijsvinger: Wat ik wil bereiken is...
- o Middelvinger: Ik heb een hekel aan...
- o Ringvinger: Ik vind het belangrijk om...
- o Pink: Ik wil beter worden in/groeien in...

"De Hand" voordoen

Na de video zal één trainer zich voorstellen aan de hand van "de Hand"-methode

- o Ik ben goed in... (steekt zijn duim op)
- o Wat ik wil bereiken is... (wijst met wijsvinger)
- o Ik heb een hekel aan... (steekt je middelvinger op)
- o Ik vind het belangrijk om... (steekt ringvinger op)
- o Ik wil beter worden in/groeien in... (steekt pink op)

Jongeren voorbereiden (in twee groepen)

Verdeel de jongeren in twee groepen. Jullie begeleiden elk één groepje jongeren. Geef elke leerling het werkblad van "de Hand". Laat de jongeren de vragen behorend bij "de Hand" beantwoorden door middel van het werkblad.

Dit dient als voorbereiding voor het uitvoeren van de "de Hand". Je kunt rondlopen om de jongeren indien nodig te helpen.

Jongeren doen "de Hand" (in twee groepen)

Zorg dat de jongeren uit jouw groepje bij elkaar zitten. Laat iedere leerling zich voorstellen met behulp van de gegeven antwoorden op het werkblad.

Bespreek met de jongeren hoe zij deze informatie in de praktijk kunnen gebruiken. Bijvoorbeeld, wanneer is het handig om iets te zeggen waar je goed in bent? En in welke situatie zou je het kunnen hebben over waarin je wilt groeien?

Voorbereiding gesprek

Houding, toon en inhoud

In deze opdracht ontdekken jongeren dat een boodschap uit drie onderdelen bestaat:

- Lichaamstaal
- Toon van de stem
- Inhoud van de woorden

Ze gaan ervaren dat deze drie allemaal belangrijk zijn en dat ze het beste werken wanneer ze bij elkaar passen.

Vraag de jongeren welke van de drie onderdelen zij denken dat het belangrijkste is in het overbrengen van een boodschap. Leg daarna uit dat ze zo gaan zien hoe deze drie onderdelen samenwerken

Gesprek voordoen

Daarna voeren de trainers samen twee korte rollenspellen uit. Je kunt zelf een scenario bedenken, of één van de voorbeeldscenario's kiezen:

- Scenario 1: Je gaat vandaag starten met je nieuwe baan. Je kijkt er al een tijd naar uit.
- Scenario 2: Je ontmoet iemand van een interessant bedrijf en je wilt jezelf kort voorstellen

Bij het gekozen scenario voeren jullie twee rollenspellen uit om de verschillen tussen de gesprekken duidelijk te maken. Let op: de inhoud van het gesprek blijft grotendeels hetzelfde; het verschil tussen beide gesprekken zit volledig in houding en toon.

- Gesprek 1 – 'slecht' gesprek: houding, toon en inhoud zijn niet op elkaar afgestemd. Bijvoorbeeld: de trainer kijkt naar de grond, maakt weinig oogcontact en spreekt met een zachte, vlakke toon.
- Gesprek 2 – 'goed' gesprek: houding, toon en inhoud zijn op elkaar afgestemd. Bijvoorbeeld: de trainer maakt oogcontact, heeft een open houding en spreekt op een enthousiaste en vriendelijke manier.

Samen duren deze twee gesprekken ongeveer één minuut. Na het rollenspel bespreek je met de jongeren wat ze hebben gezien in gesprek 1 en in gesprek 2. Wat viel op aan houding, toon en inhoud? Wat paste wel en wat niet? Laat jongeren dit kort benoemen en rond af met de kernboodschap: Niet één element is doorslaggevend; pas wanneer houding, toon en inhoud op elkaar aansluiten, komt je boodschap echt helder en geloofwaardig over.

Richtlijnen

Wat zijn dingen waarop je let bij het bellen met iemand in een zakelijke relatie? Verzamel met de groep dingen waarvan ze denken dat je erop moet letten. Schrijf de richtlijnen op het bord.

Check of de volgende aspecten al genoemd zijn. Voeg ze anders zelf nog toe:

- Formeel taalgebruik
- Een ander laten uitpraten
- Een rustige plek zoeken om te bellen

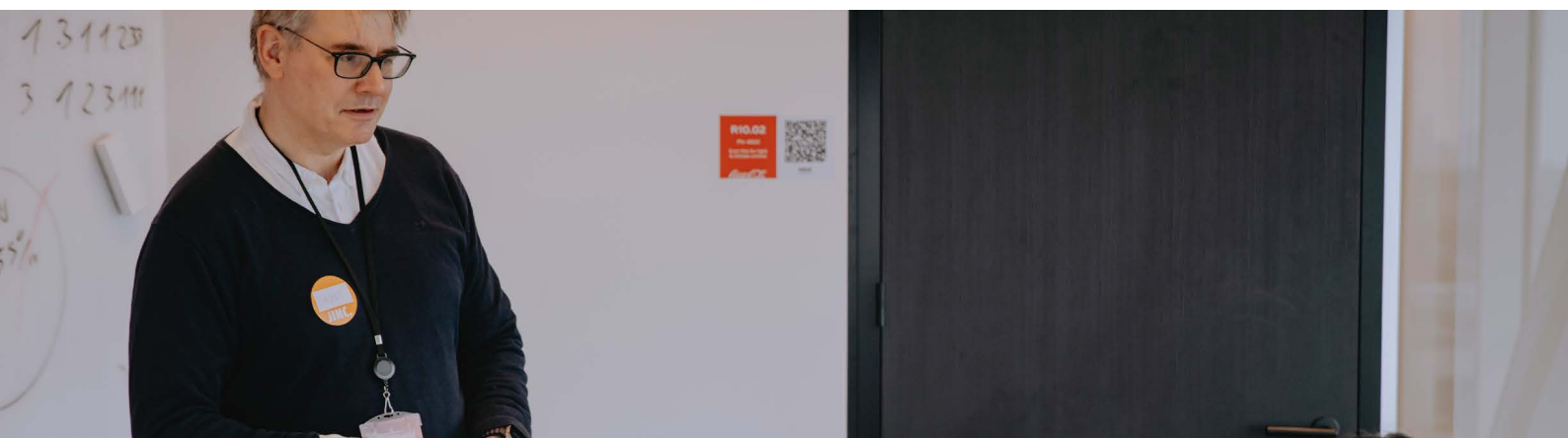
Casus kiezen

Bekijk samen met de jongeren eerst de korte introductievideo voordat je de casussen introduceert ([video](#)).

Er zijn vijf casussen waaruit de jongeren er één mogen kiezen:

1. Je belt of deze werkplek stageplekken heeft
2. Je weet dat de werkplek stageplekken heeft, je belt of je hier stage mag lopen
3. Je hebt een motivatiebrief gestuurd met een cv, maar je hebt nog niks gehoord
4. Je hebt iemand 1 keer gesproken op een feestje en diegene gaf aan dat jij mag bellen voor tips over een sollicitatie.
5. Je hebt iemand gesproken met werk dat jij ook interessant vindt. Hij/zij bood aan als je meer over dit werk wilt weten, mag je mij bellen.

Denk samen met de leerlingen na over de mogelijke vragen voor het telefoongesprek. De jongeren kiezen zelf de stageplek of werkplek.

Oefengesprekken

Telefoongesprekken ([video](#))

De telefoongesprekken zullen worden gevoerd aan de hand van de gekozen casus. De wisseltrainer zal het lokaal verlaten en wordt een belbuddy van een andere groep. De vaste trainer blijft in de klas aanwezig om de leerling eventueel te begeleiden. De jongeren schrijven hun naam op een briefje en daarnaast het nummer van de casus die zij hebben gekozen. De namen van alle jongeren gaan in een bak, hoed of schaal. Vervolgens pak je een briefje met een naam. Deze leerling zal het telefoongesprek oefenen met de trainer uit een andere groep.

Vaste trainer: jongeren begeleiden

Opzet van het lokaal tijdens de opdracht: De jongeren zitten in een cirkel. In het midden staat een tafel met een stoel voor de leerling die het telefoongesprek zal voeren. De leerling zit met zijn/haar rug naar de klasgenoten toe. Jij zit naast de leerling om hem of haar eventueel te begeleiden tijdens het gesprek.

Wisseltrainer: bellen en feedback

Je bent gewisseld en gaat nu een ander groepje helpen. Op dit moment zal je een oefengesprek houden met de jongeren uit het andere groepje en feedback geven op hun vaardigheden. Het doel van het gesprek is dat jongeren na deze oefening makkelijker een onbekend persoon bellen. Houd er rekening mee dat de jongeren enkel oefenen met hun netwerkvaardigheden. Tijdens de gesprekken zal je misschien nog een hoop dingen horen die beter kunnen, blijf je bewust dat feedback krijgen op je gedrag altijd kwetsbaar is. Plezier in het ontdekken en uitproberen staat in deze oefening bovenaan.

Aandachtspunten voor tijdens het gesprek:

- Zorg dat de telefoongesprekken kort blijven. Luister goed naar wat de leerling zegt en speel hierop in. Laat jouw verhaal aansluiten op hun beleavingswereld.
- Praat in begrijpelijke taal. Gebruik zo min mogelijk vaktaal en moeilijke woorden (of leg ze goed uit). Dus niet: 'ik werk op de research & development department van...'.
- Omdat je veel verschillende jongeren achter elkaar gaat spreken is het goed om zelf bij te houden wat je van elk gesprek vond. Zorg dat je op een rustige plek zit. Geef de jongeren eerlijk mee of zij hun doel bereikt hebben.
- Alle andere jongeren luisteren ook mee: bouw het op qua moeilijkheidsgraad en voer niet steeds hetzelfde gesprek. Zorg dat het realistisch is door er af en toe een nieuwe wending aan te geven:
 - o "Het komt nu niet uit dat je belt. Kan je straks terugbellen?"
 - o (Laat een collega opnemen): "De persoon die je zoekt is er nu niet. Kan ik iets doorgeven?" etc.

Feedback door de jongeren aan elkaar.

De jongeren zullen tijdens de telefoongesprekken feedback geven aan elkaar op de volgende categorieën: wat iemand zegt en hoe iemand iets zegt.

Neem met de jongeren het feedbackformulier even kort (vanwege de tijd) door en kijk of er enkele vragen zijn. Zo niet? Dan kunnen jullie aan de slag met de telefoongesprekken.

Afsluiting

Straks gaan de jongeren deelnemen aan het netwerkevent. Evalueer even met elkaar hoe de training is verlopen en wat er geleerd is.

Tijdens het netwerkevent zullen alle jongeren korte gesprekken houden met onbekende volwassenen. De vaardigheden en kennis die zij in de training hebben opgedaan kunnen zij toepassen en oefenen. Doe je naast de rol van trainer ook mee als gesprekspartner? Geef aan dat je ook zult deelnemen aan de netwerkbijeenkomst, maar dat je met andere jongeren in gesprek zult gaan (het gaat erom dat je nieuwe mensen spreekt).

